

DOI 10.26565/2225-7756-2022-73-04
УДК 159.9 –047.22:616 –051:373.2

В.М. ВРОНСЬКА (Вікторія Миколаївна Вронська)

*ст. викладач кафедри педагогіки, психології
та корекційної освіти*

*Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

вул. В. Чорновола, 74, м. Рівне, Україна

e-mail v.vronska@roippo.org.ua

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

На сьогоднішній день, особливо гострою є проблема збереження і зміцнення здоров'я дітей. Вирішенням якої, в тому числі, займаються і медичні сестри дошкільних навчальних закладів. У статті висвітлено специфіку роботи медичних сестер дошкільних навчальних закладів та шляхи удосконалення психологічної компетентності з метою підвищення ефективності лікувально-оздоровчої діяльності з вихованцями дошкільного навчального закладу (ДНЗ). Дослідження мало на меті вивчення психологічної специфіки діяльності медичних сестер в закладах дошкільної освіти та формування психологічної компетентності медичних сестер дошкільних навчальних закладів. Здійснено аналіз професійної діяльності медичної сестри дошкільного навчального закладу та особливості вимог до її роботи. З'ясовано, що, з огляду на специфіку роботи в ДНЗ, у медичної сестри зовсім інші повноваження, обов'язки ніж в медичних сестер лікувальних установ. З'ясовано необхідність формування психологічної компетентності у медичних сестер дошкільних навчальних закладів. Розроблена програма післядипломної підготовки медичних сестер ДНЗ, яка є валідною та ефективною для оцінювання ефективності навчання. За наслідками її використання з'ясовано, що в медичних сестер дошкільних навчальних закладів підвищився інтерес до фахового зростання.

Ключові слова: медичні сестри, вихованці дитячого навчального закладу, здоров'я, психологічна компетентність, психолого-педагогічна підготовка, удосконалення.

Як цитувати: Вронська, В.М. (2022). До питання удосконалення психологічної компетентності медичних сестер дошкільних навчальних закладів. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Психологія»*, (73), 34-41. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-04>

In cites: Vronska, V. (2022). To the Issue of Improving the Psychological Competence of Nurses in Preschool Educational Institutions. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Psychology"*, (73), 34-41. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-04> (in Ukrainian).

Постановка проблеми. На даний час спостерігаємо, що інтенсифікація освітнього процесу, несприятливі соціально-економічні умови життя і складна екологічна ситуація в державі призвели до того, що прослідковується стійка тенденція до погіршення самопочуття дітей. Серед актуальних проблем, які характерні для сучасного стану розвитку суспільства чи не найгострішою є стан збереження і зміцнення здоров'я дітей.

Недостатній рівень психологічних знань є причиною багатьох помилок і упущень медпрацівників, які працюють з дітьми. На цю проблему звертає увагу О.В. Уваркіна, пропонуючи збільшити кількість годин на психолого-педагогічну підготовку майбутніх медиків. Працюючи у системі післядипломної освіти, спостерігаємо прогалини у психологічних знаннях медичних сестер дошкільних навчальних закладів (далі –ДНЗ). З огляду на вищезазначене, проблема формування психологічної компетентності стає надзвичайно актуальною. Адже необхідним є формування основних компонентів психологічної

готовності медичних сестер до роботи з дітьми дошкільного віку. На жаль, під час навчання у медичних училищах (коледжах) на ці питання не звертається достатньої уваги.

Аналіз останніх досліджень. Роль психологічного аспекту діяльності медичного працівника висвітлювали: М.Л. Аряєв, І.С. Вітенко, В.Т. Волков, В.М. Запорожан, В. Пельдингер, Є.Д. Соколова. Так І.С. Вітенко (2007), вказує на важливість оволодіння навичками аналізу психічних процесів та властивостей особистості, знаннями її психологічних особливостей, що буде сприяти покращенню взаємовідносин в системі: лікар-хворий, лікар-діагноз.

Характеристику особливостей професійної діяльності медичних працівників та соціально-психологічні фактори її ефективності досліджували: І.М. Гурвіч, М.І. Жукова, Л.М. Коробка, Пилипів Д.Б., Попіль М.І., О.М. Юдіна. Зокрема, Попіль М.І. (2008) акцентувала увагу на ролі особистісних якостей як чиннику підвищення ефективності професійної

діяльності медсестр, а також проаналізувала психологічні особливості становлення професійної ідентифікації студентів-медиків з майбутньою медсестринською діяльністю.

Завдання етики та деонтології професійної діяльності медпрацівників були у полі зору: І.М. Гурвіча, Б.Д. Карвасарського, С.С. Лібиха, В.В. Макарова, В.Ф. Матвеева, В.В. Оранського, К.К. Платонова, В.О. Ташликова, Й. Харді, О.С. Чабан, І.С. Вітенко (2003) акцентують увагу на необхідності дотримання етичних і деонтологічних принципів взаємовідносин в системі: лікар-хворий, лікар-діагност.

О.В. Лазорко (2017) досліджувала проблему безпеки професійно здорової особистості фахівця. Суперечності прояву і переживання професійної безпеки мають місце в період активної професійної реалізації, коли фахівець усвідомлює труднощі професійної діяльності, самостійно їх вирішує.

Питання підготовки майбутніх працівників ДНЗ до роботи в умовах COVID-19 аналізували І. Карапузова та В. Коваль (2022). Актуальні події в суспільстві (карантин 2020 року і війна 2022 року) стали значущим викликом для України та вищої освіти. Вчені звертають увагу на дистанційну форму організації роботи з майбутніми педагогами ДНЗ, вказують на необхідність здійснення психолого-педагогічного супроводу, спрямованому не тільки на самореалізацію особистості студента, а й на ціннісне ставлення викладача до особистості кожного здобувача освіти, що в подальшій роботі майбутніх вихователів дитсадка буде перенесено на спілкування з дітьми, адже, на даний час в більшості дитсадків проводять роботу дистанційно.

Волошин О.Р. (2022) висвітлює питання фізичного виховання дітей дошкільного віку як фактор покращення їх здоров'я. Автор спирається на дослідження А. Богущ, Е. Вільчковського, А. Калуської, які акцентують увагу на своєчасному становленні та повноцінному розвитку життєво компетентної та здорової і творчої особистості вихованця, починаючи з раннього дитинства. За результатами дослідження автор систематизував «Завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку», виокремивши оздоровчі, освітні та виховні завдання, які пов'язані між собою та сприяють ефективності здоров'язбереження і фізичного виховання в ДНЗ.

Працівники дошкільних навчальних закладів, крім усього іншого, своє завдання вбачають і в покращенні здоров'я дітей. Державними національними програмами визначено, пріоритетні напрями реформування освіти і зазначено, що важливим є забезпечення в кожному навчально-виховному закладі гуманістичного підходу до дитини, відповідних

умов для розвитку фізично та психічно здорової особистості. На етапі дошкільного дитинства закладаються основи здорового життя. Саме в дошкільних навчальних закладах приділяють увагу збереженню та зміцненню здоров'я вихованців, формування у них потреби у здоровому способі життя та фізичному вдосконаленні, що є одним із пріоритетів у діяльності медичних сестер ДНЗ. Відсутність любові до дітей є найважливішим протипоказанням до роботи медичної сестри у дошкільному навчальному закладі. Варто враховувати, що від розвиненості психологічних знань і вмінь медичних сестер залежатиме якість їх професійної діяльності, успішність налагодження контакту з маленькими пацієнтами, і це, в свою чергу, сприятиме успішності лікувально-оздоровчого процесу в ДНЗ. Про актуальність формування психологічної компетентності медичних сестер ДНЗ говорять у зв'язку із:

1) особливостями об'єкту впливу - діти дошкільного віку, і необхідністю врахування їх психологічних і вікових характеристик;

2) наявністю факторів ризику, які дестабілізуюче впливають на суб'єкта медичної діяльності;

3) відсутністю в практиці охорони здоров'я системи психологічного супроводу розвитку суб'єкта – суть проблемної ситуації, яка зумовлює невирішену соціальну потребу виділення психологічної специфіки професійної діяльності лікаря і формування на цій основі концепції послідовного психологічного супроводу розвитку особистості професіонала.

Однак, питання особливостей роботи медичних сестер ДНЗ, а також питання психологічної компетентності та удосконалення психологічної специфіки їх діяльності ще не були достатньо розглянуті науковцями.

З огляду на вищезазначене, проблема формування психологічної компетентності стає надзвичайно актуальною. Адже необхідним є формування основних компонентів психологічної готовності медичних сестер до роботи з дітьми дошкільного віку. На жаль, під час навчання у медичних училищах (коледжах) на ці питання не звертається достатньої уваги.

Мета дослідження: науково обґрунтувати основні шляхи удосконалення психологічної компетентності медичних сестер ДНЗ.

З метою реалізації мети, були окреслені наступні **завдання дослідження:**

проаналізувати психологічні особливості медичних сестер ДНЗ та медичних сестер лікувальних закладів, висвітлити вплив психологічної компетентності на удосконалення професійної діяльності медичних сестер.

Методи дослідження: для досягнення поставленої мети, здійснено теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, що дозволив виявити, узагальнити і систематизувати різноманітні підходи і практичний досвід з проблеми дослідження. Використано методи: бесіда, анкетування («Типи медсестер» Т. Павлюк), спостереження та самооцінювання – на основі яких проаналізовано особливості взаємодії медичних працівників з дошкільниками, їх батьками, працівниками ДНЗ. Метод активного соціально-психологічного навчання для цілеспрямованого впливу на рівень розвитку спеціальних вмінь медичних сестер дошкільних навчальних закладів та інших складових взаємодії медичних працівників з дошкільниками.

Характеристика вибірки. У експериментальному дослідженні взяли участь учасники експериментальної групи – ЕГ (n= 43). Медичні сестри дошкільних навчальних закладів Рівненського району об'єдналися у тимчасовий науково-дослідний колектив (далі –ТНДК). В результаті діяльності, учасниці отримували теоретичні знання, практичний досвід для проникнення психологічної науки в медичну практику, що сприяло покращенню взаємодії медичних сестер з вихованцями, їх батьками та працівниками ДНЗ. Віковий склад вибірки: медичні сестри ДНЗ віком до 30 років -11 учасниць; віком від 30 до 45 років – 18 учасниць ; понад 45 років – 14. Кількісний склад учасниць контрольної групи – КГ (n=144) медичні сестри ДНЗ Рівненської області. Контрольною групою були медсестри, які прослухали курс лекцій з психології, але не брали участі у практичних заняттях ТНДК. Дослідження здійснювалось впродовж 5 років.

З метою отримання достовірних результатів по окремих індивідуально-психологічних складових та для точності експерименту долучали ще одну додаткову підгрупу досліджуваних – медичних сестер лікувальних установ (ЦРЛ), яким не читався

курс лекцій з психології, і вони не брали участі у практичних заняттях ТНДК. ЕГ (n= 21). Віковий склад вибірки наступним чином. Медичні сестри ЦРЛ віком до 30 років - 7 учасниць; віком від 30 до 45 років – 11учасниць ; понад 45 років – 4.

Всі учасниці були мотивовані до участі в дослідженні (учасницям пояснювали, що у них один об'єкт впливу – діти, яких батьки приводять у дитячу поліклініку, за необхідності кладуть на обстеження та лікування у дитяче відділення; і ці ж самі діти відвідують ДНЗ, з якими працюють медичні сестри – учасниці експерименту).

Результати дослідження. Професійна діяльність медичної сестри ДНЗ відрізняється від роботи медичної сестри лікувального закладу. У переважній більшості це - старші медичні сестри, які здійснюють організаційні, контролюючі функції, у них велике коло обов'язків, але, зазвичай, це одна людина з медичною освітою у закладі, винятком є лише дитячі садки санаторного чи компенсуючого типу, в яких депо більший штат медичних працівників.

В лікувальному закладі фіксовані посадові обов'язки медичних сестер і вони є відмінними від роботи сестри в ДНЗ. Головна особливість медичних сестер лікувальних закладів полягає в тому, що вони працюють під керівництвом лікаря. На відміну від роботи у лікувальному закладі, медична сестра у ДНЗ є єдиним носієм медичних знань, крім того, вона працює не під керівництвом лікаря, а автономно, у неї більше повноважень, але і більше відповідальності. Тому, краще справляються з цією роботою медсестри, які уже працювали медичними сестрами (наприклад в лікувальному закладі), або ті, які мають чималий життєвий досвід, виховували власних дітей.

В результаті порівняння описів медичних сестер ДНЗ та медичних сестер лікувальних закладів, які було отримано від батьків та медичних працівників за допомогою методів анкетування та бесіди, було визначено психологічні особливості особистості цих медичних сестер (Див.табл.1).

Таблиця 1. Показники психологічних особливостей особистості медичних сестер ДНЗ та медичних сестер лікувальних закладів

Медичні сестри ДНЗ	Медичні сестри лікувальних закладів
Відповідальні, врівноважені, доброзичливі. Виконують роботу легко, швидко, професійно. Спостерігають за розвитком дітей. Враховують психологічні особливості вихованців. Застосовують особистісно-орієнтований підхід.	Толерантні, адекватні, кваліфіковані. Достатньо поінформовані про особливості дитячого організму. Володіють знаннями щодо анатомо-фізіологічного розвитку дітей. Вміють знайти підхід до дітей. Застосовують індивідуальний підхід і діти терпляче сприймають медичні маніпуляції.
Хороші спеціалісти, дбають про здоров'я дітей (намагаються покращити їх харчування, фізичну підготовку). Уважні до дітей.	Обізнані з проблемами закладу. Уважні, виховані.

<p>НЕДОЛІКИ З посадовими обов'язками може впоратися, але мало здійснює функції контролю; Грамотна, відповідальна, але дуже амбітна; Хитра, безвідповідальна і корислива людина; Не вміють спілкуватися.</p>	<p>НЕДОЛІКИ Недотримання правил етики та деонтології; Останнім часом втрачається мотивація до роботи; зниження інтересу до професійної діяльності; конфліктні; Недотримуються субординації.</p>
<p>ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК «Права рука» керівника; людина «на своєму місці», професіонал своєї справи.</p>	<p>ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК Спостерігається бажання здобувати вищу освіту (психологічну, фармацевтичну) – заочно.</p>

Серед характеристик, які було визначено опитуваними про медичних сестер ДНЗ та медсестер лікувальних закладів, було багато спільного стосовно професійних знань та вмінь двох груп досліджуваних, проте в описі медсестер ДНЗ велика увага приділялася психологічним знанням розвитку та функціонування дитини.

Професійна підготовка фахівців у медичному коледжі орієнтована, перш за все, на роботу у медичному закладі, до роботи в освітніх закладах їх не готують. Тому під час післядипломної освіти, яка є необхідною умовою роботи медичних сестер, необхідно розглядати питання, що пов'язані з підвищенням психологічної обізнаності розвитку дитини. Нажаль, кількість годин, які зафіксовані навчальним планом на дисципліні психологічного профілю, дуже мала, тому з'явилася пропозиція продовжувати роботу щодо розвитку психологічних знань у медичних сестер ДНЗ в межах роботи тимчасового науково-дослідного колективу (ТНДК). Робота цього об'єднання складається з обговорення питань, які хвилюють медичних працівників ДНЗ та тренування комунікативних навичок, що покращують спілкування з дітьми та їх батьками. Отже формування психологічної компетентності медичних сестер ДНЗ не обмежувалось 3-4 тижнями післядипломної підготовки, а було безперервним протягом 5 років на базі Рівненського обласного Інституту післядипломної освіти, де було запроваджено програму «Формування психологічної компетентності медичних сестер ДНЗ».

В програму входили блоки з основ дитячої психології, психологічних особливостей дітей

дошкільного віку, методів підвищення ефективної взаємодії медпрацівників і вихованців з метою збереження і зміцнення їх здоров'я. Адаже для підвищення рівня лікувально-оздоровчої роботи не достатньо лише суто медичних знань, потрібно мати сформовану психологічну компетентність медичних сестер ДНЗ. Для організації роботи групи учасниць ТНДК було використано різні форми тренінгової активності, наприклад, для знайомства – вправи «Вітання очима»; з метою зняття емоційної напруги, згуртування (вправи-криголами); з метою створення комфортної атмосфери (презентації у парах та самопрезентації); задля підтримки позитивної групової атмосфери – групову рефлексію. Також було організовано групові дискусії серед слухачів РОППО, в ході яких обговорювались питання: «Значення фізкультурно-оздоровчої роботи в ДНЗ», «Валеологічна освіта – шлях до збереження і зміцнення здоров'я», «Спостереження режимних моментів впродовж дня». В ході дискусії з вищезазначених питань було виявлено такі проблеми: недемократичний стиль спілкування між медичними сестрами та вихованцями, як наслідок – ускладнені взаємини в цій діаді; перебільшення ролі пам'яті і її перевантаження, водночас – недооцінка мислення. Крім того, професіонали, які не компетентні в галузі психології, частіше попадають під вплив негативних чинників (таким медсестрам важко налагодити взаємодію із захворілою дитиною, частіше зустрічаються випадки професійного вигорання). Було визначено основні освітні напрямки роботи ТНДК, які сприяють удосконаленню психологічної складової діяльності медичних сестер ДНЗ (див. табл. 2).

Таблиця 2. Напрями удосконалення психологічної складової діяльності медичних сестер ДНЗ

Психологічна корекція	Освіта
Первинна психологічна діагностика	Визначення рівня знань
а) бесіда; б) тестування; в) групова робота	Бесіда, лекції, дискусії
1) корекція самооцінки	«Психологічні особливості дітей дошкільного віку»
2) розвиток комунікативних навичок	«Характеристика методів здоров'язбереження в ДНЗ»
3) формування асертивної поведінки	«Використання методів ненасильницької комунікації в спілкуванні з вихованцями ДНЗ»

Робота ТНДК, в освітній програмі якого враховані питання, що розширюють уявлення про психологічну

компетентність та удосконалюють психологічну складову професійної діяльності медичних сестер

ДНЗ, сприяють успішності професійної діяльності медпрацівників. Також удосконаленню діяльності медичних сестер ДНЗ сприяють навчальні рекомендації медичним сестрам, щодо створення психологічних умов, для вдосконалення практичних умінь та навичок при виконанні сестринських маніпуляцій, профілактиці захворювань, наданні

невідкладної допомоги із застосуванням правил професійної етики та деонтології.

Освіта в ТНДК сприяє розвитку психологічної компетентності, це є наслідком засвоєння знань із загальної та медичної психології, самоосвіти, ментально-духовного осягнення оточуючого світу, самовдосконалення.

Таблиця 3. Основні складові психологічної компетентності медичних сестер ДНЗ

	Складові			
	Мотиваційна	Когнітивна	Операційна	Особистісна
Компоненти складових	Мотиви	Базові знання медсестри	Уміння, навички	Особистісна зрілість
	Відданість професії	Спеціальні знання стосовно роботи в ДНЗ	Контроль за здоров'ям дітей	Автономність
	Професійного вдосконалення	Уміння оперативно застосовувати набуті знання в практичних діях	Надання долікарської допомоги	Впевненість у собі
	Прагнення до встановлення і дотримання чистоти і порядку	Уміння оперативно застосовувати набуті знання в комунікації з педколективом і техперсоналом	Контроль за санітарним станом закладу	Емпатійність
	Готовність до відповідальної роботи	Високий рівень підготовки	Контроль за якістю приготування їжі	Стресостійкість
	Любов до дітей	Врахування специфіки роботи	Просвітницька робота з батьками	Гнучкість поведінки
	Завоювати авторитет	Використання навичок асертивної поведінки	Уміння оперативно застосовувати набуті знання в практиці	Представницькі якості
	Бажання працювати в освітньому закладі	Бажання підвищувати професійні знання	Медичні маніпуляції	Професійне зростання
	Зацікавленість у поповненні знань	Врахування змін у нормативних документах	Ведення документації	Гнучкість
	Прагнення до реалізації себе як медсестри ДНЗ	Стежити за змінами у правовому полі	Уміння заспокоїти та наснажити дітей	Відповідність особистих якостей професіограмі медсестри ДНЗ

Таким чином, робота ТНДК доповнює процес навчання в РОШПО та сприяє удосконаленню психологічної компетентності медичних сестер ДНЗ (про це свідчать результати вихідного діагностування), і такі складові компетентності, як психологічна культура, особистісні і професійні якості, здатність до саморозвитку, результативні показники у змісті професійної компетентності, знання та вміння – надзвичайно актуальні для медичних сестер ДНЗ.

В результаті обговорення мотиваційних механізмів професійної реалізації особистості у фокус-групі з медичними сестрами – учасниками ТНДК, вдалося з'ясувати, що більшість медичних сестер у дошкільні заклади привело гуманне

ставлення до вихованців і світлі спогади про милих, мудрих, строгих, але справедливих медичних сестер, з якими їм довелося зустрічатися у своєму дитинстві. Найголовнішим у гуманістичному вихованні має бути захист дитини, створення у ДНЗ умов для розвитку її духовних і фізичних сил. Медичний працівник завойовує довіру хворих у тому випадку, коли він як особистість гармонійний, спокійний і впевнений, манера поведінки – швидка, наполеглива, рішуча, і супроводжується людською участю і делікатністю. Тому необхідно бути терплячими, володіти собою і завжди зважати на різні можливості розвитку захворювання. Працюючи у ДНЗ, треба зважати на психологічні особливості

дошкільників (лабільність емоцій, важливість почуття захищеності, негативна оцінка поведінки дитини (а тим більше її особистості) є тяжкою психотравмуючою ситуацією. Найважливішими життєво необхідними потребами людини є потреба в захисті: від життєвих негараздів, конфліктів, є задоволення фізіологічних потреб

(їжа, сон), потреба захисту від самотності - включеності у групу, тобто йдеться про охорону здоров'я дитини.

Медичні сестри ДНЗ – учасниці ТНДК проаналізували результативність зустрічей та визначили такі позитивні аспекти роботи (Див. діаграму 1)

Діаграма 1. Аналіз результативності роботи ТНДК щодо засвоєння психологічних знань

Безперечно, потрібно враховувати у професійній діяльності медичним сестрам ДНЗ психологічні особливості вихованців (процеси генералізації і диференціації – важливі динамічні форми психічного розвитку, і через це малюк нерідко пов'язує пережиті больові відчуття, одержані при відвідуванні медиків, із дорослими в білих халатах). Медичні сестри повинні бути психологічно готовими до роботи з вихованцями ДНЗ (поведінка медика, коли він змушений діяти швидко і рішуче, може видатися байдужою і холодною, але важливим є чуйне, але не багатослівне співчуття, шадне ставлення при обстеженні і лікуванні тощо). Працюючи у дошкільних навчальних закладах, варто враховувати психологічні особливості вихованців. Важливими є елементи психотерапії медик завжди, усвідомлюючи це чи ні, складає на хворого якість враження, яке і є основою психотерапії.

У своїй професійній діяльності медсестри ДНЗ, повинні зважати на психологічні особливості дошкільників і мати сформовану психологічну компетентність. Сформованість у медсестер ДНЗ психологічної компетентності сприяє розвиненню особистісних якостей, зокрема пізнавальних процесів, моральності особистості та гуманного ставлення до людей. Для прикладу, важливим є врахування емоційно-вольової сфери вихованців ДНЗ. А саме, беручи до уваги те, що емоції у дітей

дошкільного віку лабільні, варто пам'ятати, що дитина хоче відчувати себе любимою, „почуття захищеності й повного прийняття становить фундамент розвитку здорової психіки. Стійка негативна оцінка поведінки дитини (а тим більше її особистості в цілому) є для вихованця тяжкою психотравмуючою ситуацією. Найважливішими потребами є потреба в захисті: від життєвих негараздів, конфліктів, є задоволення фізіологічних потреб (їжа, сон), потреба захисту від самотності - включеності у групу, тобто йдеться про охорону здоров'я дитини. Важливим для медиків є вміння налагоджувати ефективну взаємодію. Доречними будуть рекомендації, стосовно спілкування і манери поведінки. В цілому, у медиків формується настановлення на позитивне ставлення до пацієнтів і своєї професії. Медсестри ДНЗ в свою чергу, очікують ідеальних вихованців (здорових, загартованих, які рідко хворіють, гарно розвинених) та ідеальних батьків (слухняних, неконфліктних). На жаль, на даний момент, майже у 90 % дошкільнят спостерігаються відхилення у фізичному та психічному здоров'ї, це є свідченням низького рівня культури здоров'я батьків. Але є розбіжності і досвід, у тих медичних сестер ДНЗ, які працювали раніше і відмінності з теперішніми вихованцями і батьками, і це вони повинні враховувати у професійній діяльності, тому, необхідно працювати над формуванням психологічної компетентності.

В результаті діяльності ТНДК у медичних сестер ДНЗ розширені уявлення про особливості роботи в освітньому закладі, необхідність удосконалення психологічних компетентностей у професійній діяльності для успішної роботи медичних сестер ДНЗ. Наданні переваги особистісному началу над вузько професійним.

Перспективи дослідження. Подальші дослідження можуть бути пов'язані з розробкою освітньої програми, що сприятиме розвитку таких особистісних якостей медичних сестер ДНЗ як емпатійність, рефлексивність, толерантність, оптимізм, соціальна пластичність та ін.

Висновки

У статті з'ясовано, що професійна діяльність медичних сестер дошкільних закладів суттєво відрізняється від діяльності медичних сестер лікувальних закладів. Якщо медичні сестри лікувальних закладів працюють під керівництвом лікаря, то в ДНЗ медична сестра є єдиним медичним працівником. Тому, для медичних сестер ДНЗ стає важливим розвиток психологічної компетентності та таких психологічних особливостей особистості: самостійність/автономність, відповідальність, наявні психологічні знання, позитивна «Я-концепція», професійна самосвідомість, соціальна активність.

Було визначено, що у медичних сестер лікувальних закладів виявлено нижчий рівень сформованості психологічної компетентності: це виявляється у меншому прагненні удосконалити комунікативну взаємодію, менший рівень самостійності – вони надіються на допомогу і підтримку лікаря (відповідають: «чого не знаю – того не говорю»), натомість – важливим для медсестер лікувальних закладів процес ідентифікації з відділенням, лікувальним закладом і т.д.

За час роботи тимчасового науково-дослідного колективу було сформоване розуміння необхідності дотримання особистісно-орієнтованого підходу медсестрами ДНЗ у взаємодії з вихованцями дошкільних навчальних закладів з метою запобігання захворюванням, зміцнення здоров'я дітей, здійснення догляду і полегшення самопочуття захворілої дитини, а також реабілітації; недопущення втрати самовладання в непередбачуваних ситуаціях, саморегуляції.

Розроблені рекомендації медичним сестрам щодо створення психологічних умов спілкування з вихованцями та комфортної психологічної атмосфери у ДНЗ, визначені напрямки профілактичної роботи медичної сестри ДНЗ, які сприятимуть наданню невідкладної допомоги із застосуванням правил професійної етики та деонтології.

Список використаних джерел

- Вітенко І.С. Медична психологія : навч. посібник. Київ : Здоров'я, 2007. 244 с.
- Вітенко І.С., Чабан, О.С. Основи загальної і медичної психології : навч. посібник. Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. 271 с.
- Волошин О. Р. Актуальні питання з практики фізичного виховання дошкільнят. *Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини*, 2022. (10), С. 71 –77. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.10.9>
- Карвасарский Б. Д. Психотерапия. 2-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2002. 223с.
- Лазорко О. В. Професійна безпека у вимірі працездатності особистості в період активної професійної реалізації. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Психологія*, 2016. Т. 21, вип. 2 (40). С. 131–138.
- Лазорко О.В. Психологія безпеки особистості як суб'єкта професіоналізації : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01. Харківський нац. ун-т ім. Каразіна. Харків, 2017. 367 с.
- Морєва О.М. Введення до штатних розписів дошкільних навчальних закладів штатних одиниць медичних працівників. *Практика управління дошкільним закладом*. 2011. №2. С. 90–95.
- Морозов С.М. Соціально-психологічні аспекти особистості хворого. *Проблеми соціальної психології*, 1992. №1. С. 14–18.
- Назар П.С., Віленський Ю.Г., Грандо О.А. Основи медичної етики. Київ: Здоров'я, 2002. 344 с.
- Павлюк Т. М. Емпатійні чинники професійної адаптації медичних сестер : дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Волинський держ. ун-т ім. Л.Українки. Луцьк, 2006. 178 с.
- Пилюш Д.Б., Шарга Б.М., Фекета В.П. Психічне здоров'я студентів медичного факультету №2 Ужгородського національного університету під час пандемії COVID-19 за даними анонімного опитування. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Медицина»*, 2020. Том 62, № 2. С. 88-95. <http://dx.doi.org/10.24144/2415-8127.2020.62.88-95>
- Попіль М.І. Актуалізація особистісних якостей як чинник ефективності професійної діяльності медсестер. *Наукові записки Рівненського держ. гуманітарного ун-ту*, 2008. С. 43–49.
- Попіль М.І. Психологічні особливості становлення професійної ідентичності майбутніх медичних сестер : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківський нац. ун-т ім. В.Стефаніка. Івано-Франківськ, 2009. 20с.
- Тимофієва М.П. Психологічні умови розвитку комунікативної компетентності майбутнього сімейного лікаря : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Інститут психології ім. Г.С.Костюка. Київ, 2010. 20с.
- Цехмістер Я.В. Теорія і практика допрофесійної підготовки учнів у ліцеях медичного профілю при вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 13.00.04. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України.. Київ, 2003. 415 с.
- Karapuzova I., Koval V. Future kindergarten teachers' pedagogical support in the process of distance learning. *Science Rise: Pedagogical Education*, 2022. (3(48), 32–36. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.257858>

V.N. VRONSKA (Victoria Nikolaevna Vronskaya)
 Senior lecturer at Rivne Regional Institute
 Postgraduate Pedagogical Education
 74 V. Chornovola Street, Rivne, Ukraine
 e-mail: v.vronska@roippo.org.ua

TO THE ISSUE OF IMPROVING THE PSYCHOLOGICAL COMPETENCE OF NURSES IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

Today, the problem of maintaining and improving the health of children is especially acute. Nurses of preschool educational institutions are also involved in solving it. The article highlights the specifics of the work of nurses of preschool educational institutions and ways to improve psychological competence in order to increase the effectiveness of medical and health activities medical and health-improving activities with the pupils in preschool educational institutions. The study aimed to study the psychological specifics of the activities of nurses in preschool education. And the need to form the psychological competence of nurses of preschool educational institutions. Theoretical (analysis of scientific sources) and empirical (observation, experiment - a temporary research team, interview, questionnaire, testing, description) research methods were used. We analyzed the specifics of the professional activity of a nurse of a preschool educational institution and the peculiarities of the requirements for her work. We found that, given the specifics of work in the school, the nurse has completely different powers and responsibilities than the nurses of medical institutions. They have formed various professional qualities, as evidenced by the results of our study covered in the Content Analysis. The need for the formation of psychological competence in nurses of preschool educational institutions was clarified. In particular, the author formed the content and structure of personal qualities that underlie it, as well as factors that contribute to the formation of psychological competence (personal maturity, due to empathy, assertiveness, emotional stability, flexibility, friendliness). We have developed a program of postgraduate training of nurses in preschool educational institutions, which is valid and effective for assessing the effectiveness of education. In the participants of the experimental group, we formed psychological competence within the activities of the temporary research team. As a result of his work, it was found that nurses of preschool educational institutions have increased interest in professional growth. Improving the psychological specifics of the activity will contribute to improving the professional competence of nurses of preschool educational institutions.

Key words: *nurses, health, psychology, psychological competence, psychological and pedagogical training, improvement.*

References

- Karapuzova, I., & Koval, V. (2022). Future kindergarten teachers' pedagogical support in the process of distance learning. *Science Rise: Pedagogical Education*, 3(48), 32–36. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.257858>
- Karvasarsky, B.D. (2002). *Psychotherapy* (2nd ed.). St. Petersburg: Peter. [In Russian]
- Lazorko, O.V. (2016). Occupational safety in measuring the working capacity of the individual during the period of active professional implementation. *Bulletin Odesa I.I. Mechnikov National University. Psychology series*, 21, 2(40), 131–138. [In Ukrainian]
- Lazorko, O.V. (2017). *Psychology of personal security as a subject of professionalization*. (Author's dissertation of Dr. Psychological Sciences). Kharkiv. [In Ukrainian]
- Moreva, O.O. (2011). Introduction of full-time units of medical workers to the staff lists of preschool educational institutions. *Preschool management practice*. №2, 90–95. [In Ukrainian]
- Morozov, S.M. (1992). Socio-psychological aspects of the patient's personality. *Problems of social psychology*, (1), 14–18. [In Ukrainian]
- Nazar, P.S., Vilensky, Y.G., & Grandó, O.A. (2002). *Fundamentals of medical ethics*. Kyiv: Zdorovia. [In Ukrainian]
- Pavlyuk, T.M. (2006). *Empathic factors of professional adaptation of nurses*. (Dissertation for the degree of Candidate of Psychological Sciences). Lutsk. [In Ukrainian]
- Popil, M.I. (2008). Actualization of personal qualities as a factor in the effectiveness of professional activities of nurses. Update the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions. *Scientific Notes of Rivne State University for the Humanities*, (41), 43–49. [In Ukrainian]
- Popil, M.I. (2009). *Psychological features of the formation of professional identity of future nurses*. (Author's dissertation. Candidate of Psychological Sciences). Ivano-Frankivsk. [In Ukrainian]
- Pylypiv D.B., Sharga B.M., Feketa V.P. (2020). Mental health of students of medical faculty №2 of Uzhhorod National University during the COVID-19 pandemic according to anonymous survey data. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University, "Medicine" series*. 62(2), 88–95. <http://dx.doi.org/10.24144/2415-8127.2020.62.88-95>. [In Ukrainian]
- Timofieva, M.P. (2010). *Psychological conditions for the development of communicative competence of the future family doctor*. (Author's dissertation. Candidate of Psychological Sciences). Kyiv. [In Ukrainian]
- Tsekhmaster, Ya.V. (2003). *Theory and practice of pre-vocational training of students in medical lyceums at higher educational institutions*. (Author's ref. Candidate of Psychological Sciences). Kyiv. [In Ukrainian]
- Vitenko, I.S. (2007). *Medical psychology*. Kyiv: Zdorovia. [In Ukrainian]
- Vitenko, I.S., Chaban, O.S. (2003). *Fundamentals of general and medical psychology*. Ternopil: Ukrmedknyha. [In Ukrainian]
- Voloshyn, O. R. (2022). Current issues in the practice of physical education of preschoolers. *Rehabilitation and physical culture and recreation aspects of human development*. (10), 71–77. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.10.9>. [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 18.05.2022 (The article was received by the editors on 05.18.2022)

Стаття рекомендована до друку 30.11.2022 (The article is recommended for publication on 11.30.2022)